

CHRIST & GANTENBEIN KÉT MÚZEUMÉPÜLETÉNEK ÖSSZEHASONLÍTÁSA

/ A ZÜRICHI NEMZETI MÚZEUM ÉS A BÁZELI SZÉPMŰVÉSZETI MÚZEUM /

OHMACHT PETRA DÓRA

KONZULENS: KLOBUSOVSZKI PÉTER

2019.10.28.

TARTALOMJEGYZÉK

Absztrakt	3
Bevezetés.....	4
A kutatás szempontjai	4
Helyük az építészek életművén belül	5
A két épület bemutatása	7
Zürichi Nemzeti Múzeum	7
A meglévő épület és intézmény helye a svájci kultúrán belül	7
Az épületek urbanisztikai kontextusa	8
Az új épület viszonya a meglévőhöz	10
Bázeli Szépművészeti Múzeum	12
A meglévő épületek és intézmények helye a svájci kultúrán belül.....	12
Az épületek urbanisztikai kontextusa	13
Az új épület viszonya a meglévőhöz	16
A két épület viszonya a svájci építészethez	18
Mennyiben tér el a két épület magatartása?	20
Összegzés	23
Forrásjegyzék	24

ABSZTRAKT

A múzeum fogalma és intézménye folyamatosan változik. A globalizáció korában a múzeumoknak még fontosabb szerepük van a tárgyak megőrzésében, a kultúra, a tradíció, az identitás fenntartásában és a közösségépítésben. Az ezredforduló múzeumépítési láza több esetben felvetette a meglévő épületek újragondolásának kérdését. Hogyan bővítsünk egy már meglévő történelmi múzeumépületet? Erre a kérdésre próbált a Christ & Gantenbein építésziroda két, Svájcban megvalósult projektjében választ keresni.

Dolgozatom a Zürichi Nemzeti Múzeum és a Bázeli Szépművészeti Múzeum bemutatását és összehasonlítását tűzte ki célul.

A két épület között sok a párhuzam, ezért érdekes összehasonlítani őket. Mindkét múzeum nagyvárosi környezetben helyezkedik el, mindkettő egy már meglévő épület bővítésével jött létre és historizáló épület mellé épült kortárs beavatkozás. A hasonlóságok ellenére a végeredmény mégis két teljesen különböző épület lett, hiszen mindkettő igazodik a hely sajátosságaihoz, a környezethez és a funkcióhoz. A kutatómunkám során megvizsgáltam, hogy milyen szerepet tölt be a két épület az építészek életművén belül, hogyan kapcsolódik a svájci kultúrához. Fontos szempont volt a környezethez, a már meglévő épületekhez és a városszövethez való illeszkedés. Munkám során megvizsgáltam az épületeket a kortárs svájci építészet kontextusában is. Különös figyelmet fordítottam a két épület egymástól eltérő magatartására.

A kutatás eredményeképpen elmondható, hogy a Christ & Gantenbein két épületét a svájci építészetre jellemző visszafogott mértéktartás jellemzi. Az építésziroda megértette, hogy a múzeumok a világnézet és a technika változásaival együtt újra és újra változnak, ezért igyekeztek ezeket a jövő elvárásainak megfelelően tervezni. A belső formálást, a terek sorolását, a funkciók megválasztását úgy alakították ki, hogy idomuljon, és egyben kiegészítse a régi épület tereit. Építészetükre a feltűnésmentesség jellemző, épületeik nem akarnak sem kitűnni, sem nagyon beleolvadni a környezetükbe. Ez a fajta „szürkeség” az elsöre extravagánsnak tűnő külső homlokzatokon is megfigyelhető; a meglévő épületek építészeti motívumai visszaköszönnek a bővítéseken, anyaghasználatukban, léptékükben tökéletesen belesimulnak a környezetbe, kiegészítik a már meglévő utcaképet.

BEVEZETÉS

A XIX. században épült grandiózus, tekintélyt sugárzó múzeumok fokozatosan elhasználódnak és így egyre többször merül fel az igény a felújításra, korszerűsítésre és a bővítésre. Ez újabb és újabb kérdéseket vet fel; mennyire kell ragaszkodni az eredeti tervekhez, megjelenéshez, idomulni kell-e a régi építészeti és muzeológiai normákhoz, hogyan tud ebben a kortárs építészeti múzeumról való gondolkodás megjelenni, hogy lehet mindeközben az új kortárs igényeket is kiszolgálni? Ezekre a kérdésekre próbál a Christ & Gantenbein építésziroda is az általam kiválasztott két, Svájcban megvalósult projektjében választ keresni.

A dolgozat témájának két olyan épületüket választottam, amelyek között sok párhuzamot lehet felfedezni és éppen ezért érdekes összehasonlításra adhat okot. Mindkét múzeumépület nyüzsgő belvárosban helyezkedik el történelmi környezetben, mindkettő egy már meglévő múzeum bővítése és ráadásul mindkettő historizáló épület mellé épült kortárs beavatkozás. Ezen hasonlóságok ellenére a végeredmény mégis két teljesen különböző épület, hiszen mindkettő igazodik a hely sajátosságaihoz, a környezethez és a funkcióhoz.

[1. kép: Zürichi Nemzeti Múzeum]

[2. kép: Bázeli Szépművészeti Múzeum]

A kutatás szempontjai

A kutatómunkám során először megvizsgáltam, hogy milyen szerepet tölt be a két épület az építészek életművén belül, hogyan kapcsolódnak a svájci kultúrához és milyen szerepet töltenek be a kortárs svájci építészetben. Fontos szempont volt a környezethez, a már meglévő épületekhez és a városszövethez való illeszkedés is. Ezen kívül különös figyelmet fordítottam a két épület egymástól eltérő magatartására.

HELYÜK AZ ÉPÍTÉSZEK ÉLETMŰVÉN BELÜL ^{1 2 3 4 5}

[3. kép: Emanuel Christ és Christoph Gantenbein]

Emanuel Christ és Christoph Gantenbein az Eidgenössische Technische Hochschule-n végeztek Zürichben 1998-ban. Christ & Gantenbein néven még ebben az évben megalapították irodájukat Baselben. Jelenleg 6 tagú vezetőség irányítja a cég 35 fős építészcsoportját. Tervezői praxisuk privát- és középületekre is kiterjed, mind Svájcban belül, mind külföldön. Épületeik nagy része nyertes pályázatok eredményeként valósult meg. Az építészeti tervezéssel és a gyakorlati praxissal párhuzamosan rendszeresen oktatnak is. Gondolkodásuk szerves része a környezet, a kontextus pontos megismerése.

Philip Ursprung a „szürke” szót használja az építészetük jellemzésére, ezzel arra akar utalni, hogy a bináris opozíciók helyett nagy általánosságokat/egyetemességet keresnek az építészetük formálása során. Számukra nem a teljesen egyedi, újszerű megalkotás a fontos, hanem az, hogy épületeik minden kontextusban megállják a helyüket. Céljuk, hogy a környezetükhöz, a már meglévő épületekhez, a természethez, a városi szövethez, a helyi igényekhez igazodva alkossanak valami olyat, ami nem kirívó, olyat, ami a körülötte lévő élő szövetrel együtt tud működni és kiegészíti azt.

Az idősebb svájci nemzedékkel, az aranygeneráció képviselőivel szemben nem a gazdasági hanyatlás ideje alatt kezdtek el praktizálni, hanem a válság utáni nagy piaci robbanás ideje alatt, így nem kellett éveket küzdeniük a megbízásokért.

Sem az extravaganciát, sem az egyszerűséget nem keresik, mindig arra törekednek, hogy a helyi igényeknek megfeleljenek. Annak ellenére, hogy Svájcban tanultak, nem azonosulnak teljes mértékben az ország építészeti hagyományaival.

Christoph Gantenbein egy interjúban arra a kérdésre, hogy mi a védjegye az irodájuknak, ezt válaszolta:

„Egy olyan építészeti nyelv érdekel minket, amely az építészet univerzális jellegét szolgálja. Az építészet nem csupán az egyéni tervező önálló elképzeléseinek az eredménye. Mi e helyett az építészet alapvető formáira koncentrálunk. A mi generációnk belefáradt a „sztárépítészek” gyártásába, amely magtartás többet foglalozik a márka kiépítésével, mint magával az építészeti feladattal. Olaszországi utazásunk még mindig fontos referencia a munkánkhoz: az örökérvényű építészet, amely az idővel változó politikai, kulturális és technikai feltételek mellett alakult ki. Mindig a feladatról szól, soha nem a tervező személyes törekvéseiről, a városi terekről és épületekről és azok kifejezéséről. Az örökérvényű építészet elérésére szolgáló eszközök mindig ugyanazok: az épület szerkezete, homlokzata, terei, dramaturgiája, anyaga és formája. Minden projektben megpróbáljuk megtalálni az univerzális építészet korszerű, sajátos kifejeződését.”¹

Svájcban több elkülönülő iskola erős hatása figyelhető meg. Az első úgynevezett „aranygeneráció”-t a minimalizmushoz való vonzódása határozta meg, míg a „középgeneráció”-t az analóg építészet. A legfiatalabb nemzedék tagjai általában vagy az ő nyomdokaikban járnak, vagy némely vonásukban távolságot tartanak, olykor el is határolódnak a korábban népszerű megközelítésektől. A Christ & Gantenbein iroda leginkább ez utóbbi csoportba sorolható.

---

¹ <https://bestarchitects.de/en/2018/all/schweiz/oeffentliche-bauten/all/2-Christ-Gantenbein-Swiss-National-Museum.html>

A KÉT ÉPÜLET BEMUTATÁSA

ZÜRICHI NEMZETI MÚZEUM ^{6 7 8}

A meglévő épület és intézmény helye a svájci kultúrán belül

[4. kép: Zürichi Nemzeti Múzeum régi épület]

Svájc igazán megküzdött a Nemzeti Múzeum megalapításával. Más országok már régen emlékműveket és múzeumokat építettek, amikor a svájci szövetségi állam még csak a Nemzeti Múzeum felállításának gondolatával foglalkozott. A Nemzeti Tanács tagja, Salomon Vögelin volt az, aki 1883. július 9-i indítványával vitát kezdeményezett a Nemzeti Múzeum megalapításáról. A zürichi Svájci Nemzeti Kiállítás részeként megrendezett Nemzeti Művészeti Kiállítás népszerűsége ösztönözte a javaslat benyújtását a Szövetségi Tanácshoz. Ezt bár elfogadták, a múzeum megvalósítása a továbbiakban is sok kérdést vetett fel. Helyszíneként szóba került Luzern, Bazel és Bern is, ám a végleges döntés 1891-ben Zürichre esett. Végül a fiatal építész, Gustav Gull tervei alapján készült el a múzeum, aki különböző historizáló építészeti jellegzetességeket ötvözött, egyesítette a késő középkor és a modern kor építészetének jellegzetességeit egyetlen egész létrehozásával.

A historizáló épület, mint kollázs utalt arra, hogy a különböző korszakok, régiók az új szövetségi Svájcban egyesülnek. Az épületen belül több stílus is fellelhető, egyszerre van jelen az egyházi és nagypolgári építészet, így válik egyszerre templommá, palotává és városkapuvá is.

A több mint száz éves Zürichi Nemzeti Múzeum a jelenleg a városban található 50 múzeum egyike, az ország egyik legnagyobb kultúrtörténeti gyűjteményének ad otthont. A kiemelkedő 19. századi építmények egyike, nemzeti jelentőségű építészeti emlék.

Valamivel több, mint egy évszázaddal később eredeti elrendezése elavulttá vált és korszerűsítésre szorult. Ezért 2002-ben pályázatot hirdettek a bővítésére, amit, a Christ & Gantenbein Építésziroda nyert meg.

Az épületek urbanisztikai kontextusa

[5. kép: Zürichi Nemzeti Múzeum; légi felvétel]

A kastélyra emlékeztető, tornyos, régi múzeumépület mellé álmodták meg a svájci tervezők a különleges hídszerű szerkezetet. Az épület egyedi elhelyezkedése miatt nem volt egyszerű a dolguk. A múzeumot a park, a folyó és a vasútállomás fogja közre az óváros peremén, ráadásul egy régi, történelmi épületet kellett egy kortárs szárnyal bővíteni.

Elsődleges szempont volt, hogy az eredeti múzeumot a földrengés elleni védekezés és a tűzbiztonság korszerű szabványaihoz kellett igazítani.

Az új szárny a Platzspitz parkban a kecses, U-alakú, régi épületszárnyhoz csatlakozik, összeköti a régi épület két különálló szárnyát és annak belső tereit, valamint két belső udvart hoz létre. Ezzel az összekapcsolással építészeti és városi együttest alakítottak ki.

A tető origami-szerű bővítése egyértelműen harmonizál a már meglévő épület magastetőjével. Az épület magasságát úgy alakították, hogy a régi múzeum tetősziluettje még látszódjon és annak látványát ne zavarja.

A múzeum főbejáratát is áthelyezték oda, ahol a régi múzeumi szárny találkozik a Limmat-folyó felőli szárnyal. Az új bejáratral együtt az egész látogatói infrastruktúrát, beleértve az előcsarnokot, a boltot és az éttermet is átalakították. Jó időben az étterem és a bár az újonnan tervezett múzeumi térre ki tud települni. Az új szárny rugalmasan használható kiállítási tereket, könyvtárat és tágas előadótermet kínál. A nyilvánosság számára nyitott modern tanulmányi központ a Limmat-folyó felé eső történelmi szárny felső szintjén helyezkedik el. A múzeum vezetősége a régi múzeum épületének legfelső emeletén kapott helyet.

[6. kép: Zürichi Nemzeti Múzeum; helyszínrajz]

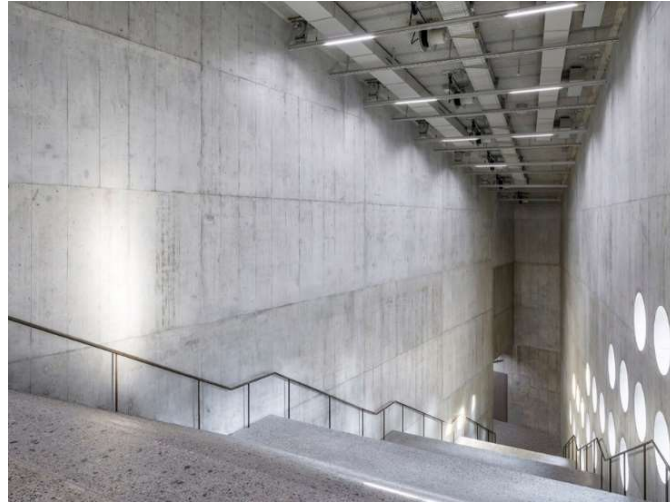
Az új épület viszonya a meglévőhöz

A 2002-ben elkezdődött felújítás során mindenekelőtt az eredeti múzeumot kellett a földrengés és a tűzbiztonság korszerű szabványaihoz igazítani. A megújítás lehetőséget adott, hogy a megjelenést meghatározó kőburkolatot, mint az épület alapvető jellegzetességét még látványosabban kiemelhessék. A padló szintén renoválásra szorult csiszolt terrazzo padlót alkalmaztak. Az új szárny polírozott betonpadlói a régi épület dekoratív terrazzo burkolatainak modern megfelelőiként működnek. Az új boltozatokat betonból készítették, mint az eredetit, ám most változó formákkal és fából készült zsaluzati felületekkel. Nyersbeton falakkal látták el az épületet. Az új szárnynál alkalmazott tufa betont a régi épület tufa homlokzatához való illeszkedés miatt alkalmazták.

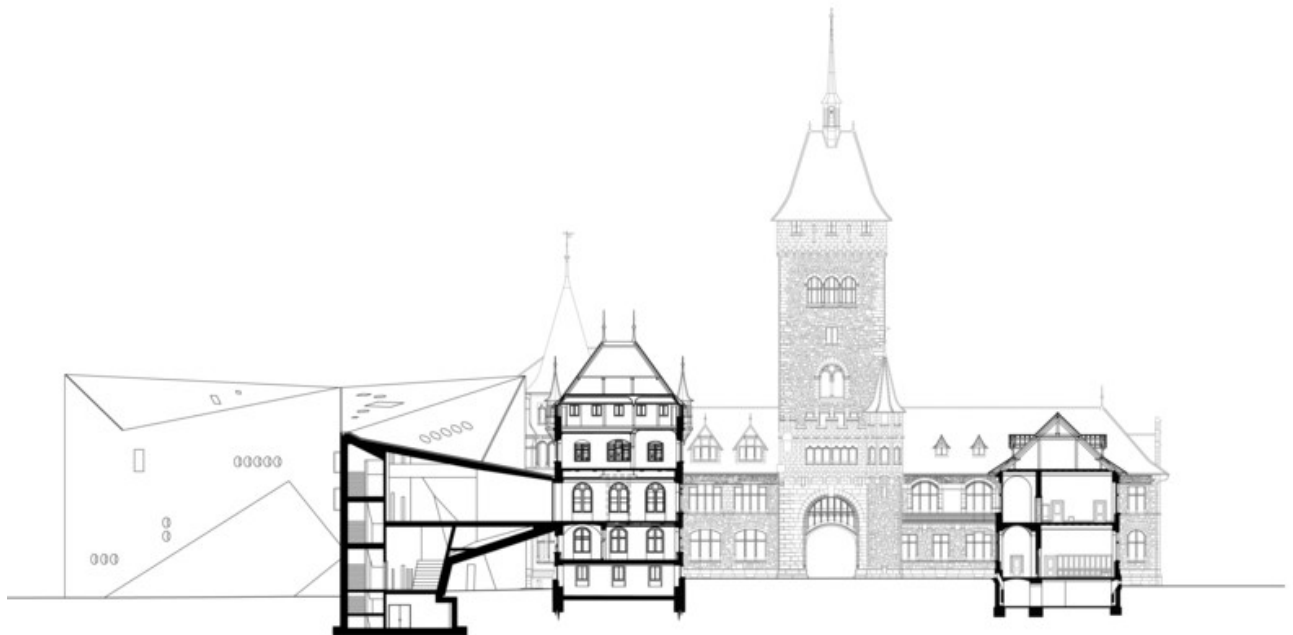
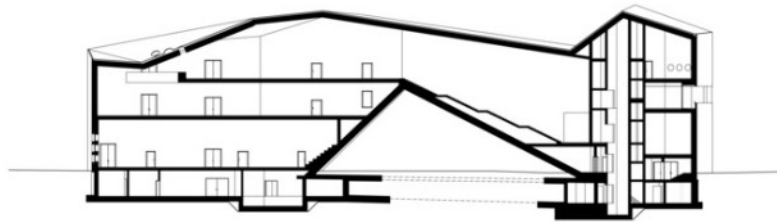
[7. és 8. kép: Zürichi Nemzeti Múzeum; belső terei]

Az új falak vastagsága a régi épület grandiózus méreteit tükrözi. A modern energetikai és hőszigetelési előírásoknak megfelelően az új szárny többrétegű falazata olyan vastag (kb. 80 cm), mint a 19. századi épületé. Ezekbe a betonfalakba fűrtak az alagutakra és az alpesi ipari infrastruktúrára jellemző kerek nyílásokat. A svájci mentalitás szerint a múzeumot, mint egy újabb hegyet kezelik. A beton a belső terekben is jelen van, ám itt már más anyagokkal kombinálva. Az álmennyezetek fém rögzítőelemei a mennyezetre tervezett műszaki elemekkel kombinálva ipari hangulatot teremtenek.

[9. kép: Zürichi Nemzeti Múzeum; belső terei]

A Zürichi Nemzeti Múzeum szerkezeti felújításának utolsó fázisa azonban még nem fejeződött be. 2017 és 2020 között a nyugati szárny és a torony renoválása zajlik. A tervek szerint a múzeum a nyilvánosság számára 2020-ban válik ismét elérhetővé, és ezzel új fejezet kezdődik a svájci történelem bemutatásában.

[10. és 11. kép Zürichi Nemzeti Múzeum: metszetek]

A meglévő épületek és intézmények helye a svájci kultúrán belül

[12. kép: Bázeli Szépművészeti Múzeum főépülete]

Svájcban nagy problémát jelentett, hogy míg a szomszédos országokban szinte kivétel nélkül „volt valamit betenni” a múzeumokba valamilyen hercegi, királyi vagy birodalmi gyűjteményből származóan; itt ez nem volt magától értetődő adottság, azaz nem állt rendelkezésre ilyen jellegű bemutatható kincs. Éppen ezért Bazel városa 1661-ben művészeti gyűjteményt vásárolt egy magángyűjtőtől. Ez volt az első alkalom, hogy egy város egy teljes kollekciónak vásárolt meg. 275 év telt el, amíg 1936-ban ez a különleges gyűjtemény saját épületet kapott.

A főépület (Hauptbau) Rudolf Christ építész (Bazel) és Paul Bonatz (Stuttgart), a konzervatív modernizmus két képviselőjének tervei alapján készült el. Eredetileg kizárólag a múzeum meglévő gyűjteményének a bemutatására tervezték, azonban az újabb és újabb kiállítások igénye miatt ez idővel megváltozott. A bővítéseknek köszönhetően 2016-ban kapta vissza ismét eredeti rendeltetését.

Bázelben ma is szinte egymást érik a múzeumok, kiállítótermek és galériák, amelyek épületei és belső terei sokszor önmagukban véve is valóságos műalkotások. Mindez nem véletlen, hiszen Bázel régóta fontos műkereskedelmi helyszín. Közülük a legjelentősebb a Bázeli Szépművészeti Múzeum, amelyet a „The Times” brit napilap 2013-ban a világ ötödik legjobb múzeumának választott. A világ legrégebbi művészeti közgyűjteménye, amely a reneszánsztól az avantgárd irányzatokig mutat be lenyűgöző alkotásokat, összesen négyezernél is több festményt, szobrot, rajzot és installációt. Vincent van Gogh, Paul Gauguin és Pablo Picasso számos műve is megcsodálható itt.

A város vonzza a művészet iránt érdeklődőket, így az 1936-ban épült múzeum hamar kicsinek bizonyult. Az első bővítés 1980-ban történt, amikor a Kunstmuseum | Gegenwart megnyitotta kapuit, de ez sem biztosított hosszútávon elegendő helyet. Ezért 2009-ben nemzetközi pályázatot hirdettek, ahol a Chris t& Gantenbeint iroda sok sztárepítészt győzött le, köztük volt Zaha Hadid, Rem Koolhaas és David Chipperfield is.

Az épületek urbanisztikai kontextusa

[13. kép: Bázeli Szépművészeti Múzeum]

A város célja az volt, hogy a Művészeti Múzeum nem csak állandó, de ideiglenes kiállításoknak is helyet tudjon biztosítani. Mivel az eredeti múzeum hamarosan kicsinek bizonyult ehhez a sokrétű funkcióhoz és lehetőség nyílt az utca túloldalán lévő telek

megszerzésére, az épületegyüttes elkezdett a folyó irányába vezető út túloldalán terjeszkedni. Így kezdődött a Kunstmuseum Basel kibővítése: a főépülethez egy földalatti folyosóval kapcsolódó, a Christ & Gantenbein bázeli építésziroda által tervezett, újszerű építészeti megoldásokat felvonultató új szárny jóvoltából körülbelül egyharmadával nőtt a kiállító terek alapterülete.

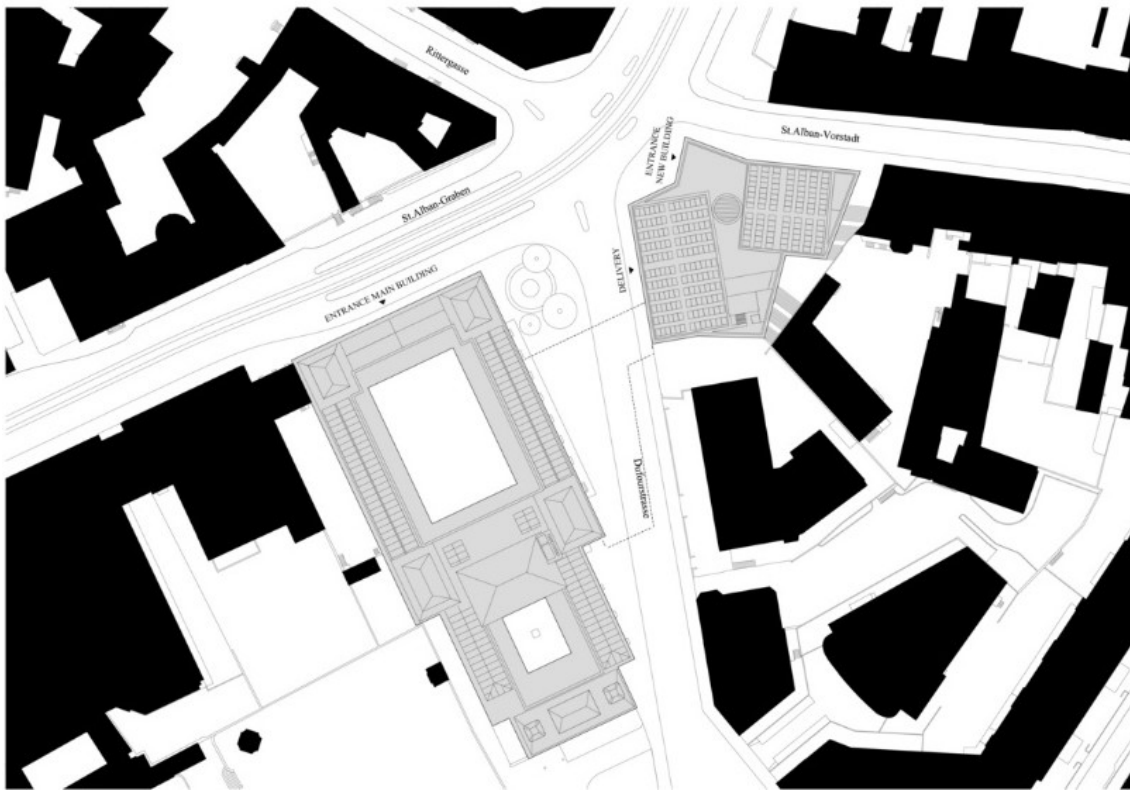
A bővítéseknek köszönhetően a főépület földszintjén jelenleg - az eredeti tervek szerint - a Bázeli Művészeti Gyűjtemény látható, ugyancsak itt helyezkedik el a múzeumi bolt és a múzeumbisztró. A magasföldszint az „Im Obersteg” Alapítvány kincseinek van fenntartva és itt található a nyomatok és rajzok osztálya is. A középkori és a reneszánsz művészet, valamint a XII-XIX. századi alkotások láthatók a második emeleten. A klasszikus modernizmus és a háború utáni európai modernizmus művészete a harmadik emeleten tekinthető meg.

[14. kép: Bázeli Szépművészeti Múzeum]

Az első bővítés eredményeképpen, 1980-ban megnyíló Kortárs Művészetek Múzeuma (Museum für Gegenwartskunst) a St. Alban-Rheinweg-en található, pár utcával lejjebb a folyóparton. Az épület egy egykori gyárépületben található, nem messze a Kunstmuseum főépületétől. Ez a kiállítóhely a Kunstmuseum Basel és az Emanuel Hoffmann Alapítvány gyűjteményeit mutatja be, illetve kívül időszakos kiállításoknak is helyet ad. A múzeumban rendszeresen rendeznek fórumokat a kortárs művészet éppen aktuális témáiról és kiválasztott művekről, vezetett látogatásokat is szerveznek a múzeumon belül.

A Christ & Gantenbein által tervezett múzeumépület már az egység harmadik tagjaként készült el 2016-ban a főépület mellett lévő telken. A bővítéssel lényegében egy új hídfő jött létre a folyó partján. Az épületet úgy alakították ki, hogy helyet kaphattak benne az alkalmi kiállítások és a régi gyűjtemény is. Az új épület (Neubau) számos eleme idézi az utca túloldalán lévő idősebb „testvére” építészeti jellegzetességét. A cél az volt, hogy az új szárny összeköttetésben álljon a régivel, idomuljon ahhoz, mégis egyediséget sugározzon. A két épületet földalatti átjáró köti össze. Ez az alagút nem csupán az átjárást biztosítja, hanem kiállítási térként is funkcionál, ami az épület hátuljában található belső udvarról kap finom megvilágítást. Az alagút a régi múzeum előcsarnokában bukkan fel ismét a felszínre (a múzeum boltja mellett).

[15. kép: Bázeli Szépművészeti Múzeum helyszínrajz]

Az új épület viszonya a meglévőhöz

A három emelet magas elrendezés egyértelműen a régi múzeum homlokzatának tagolását idézi; üres felső emelet, amelyet fríz díszít, ablakok sorozata középen és árkádsorral ellátott földszint. A harmadik emeleten a LED-lámpákkal kirakott fríz, az utcáról barátságos bejáratot biztosító konkáv sarok az egyenes árkádsorral jól harmonizál. A fehérített téglá homlokzat „újraírja” a régi világos mészkő homlokzat tömörségét.

Három árnyalatú, vékony, szürke téglát és háromféle színű habarcsot használtak az építkezésnél, ami rétegzett, közetszerű megjelenést ad a homlokzatnak. Az egymás fölötti sávok a szomszéd épület klasszikus tagolódásához igazodva a „piano nobile” és a fríz klasszikus kompozícióját építi újra.

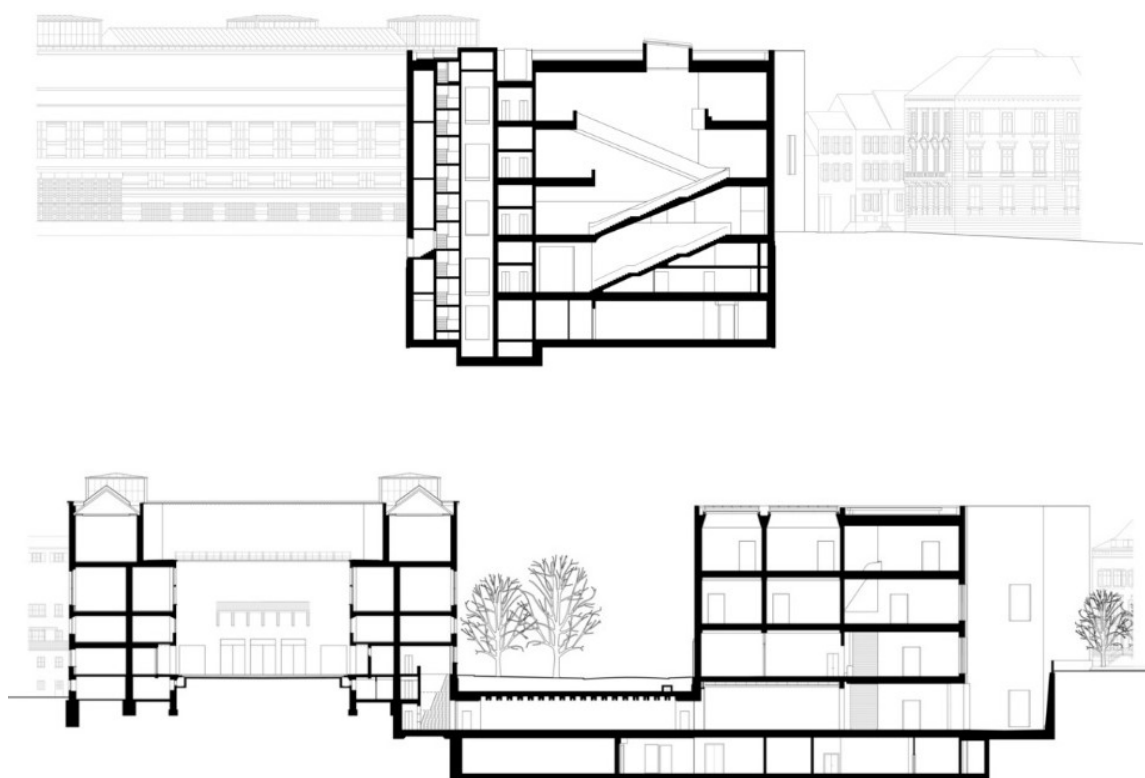

[16. kép: Bázeli Szépművészeti Múzeum bővítésének homlokzatkialakítása]

A kiállítási tereket a hagyományos megoldások szerint alakították ki, vagyis pontos helységeket határoztak meg, nem pedig rugalmas infrastruktúrát. A keresztirányú teherhordó beton falak miatt a kiállítóterek tartósságot tükröznek, a lépcsőházak formája pedig a régi épülethez idomul. Bár az ipari jellegű anyaghasználatból kissé elüt a tölgyfa parketta, de ez szintén a klasszikus múzeumi terek jellegzetessége. Az épületben meghatározó szerepe van a látogatók által használt közösségi tereknek és a lépcsőházakat borító Bardiglio-márványnak.

A lépcsők nem csak az épületen belüli közlekedést biztosítják, de a föld alatt össze is kötik a régi és az új szárnyat. Itt a közlekedő márvány burkolat szándékosan tér el az eredeti mészkő padlótól.

[17. és 18. kép: Bázeli Szépművészeti Múzeum; metszetek]

A szerkezetek közötti párbeszéd a legkönnyebben az új épület monumentális lépcsőházában, a központi, kör alakú felülvilágító alatt, az előcsarnok és a lépcsőház durva vakolatán, valamint a téglá homlokzatának finom színein látható.

[19. és 20. kép: Bázeli Szépművészeti Múzeum belső terei]

A KÉT ÉPÜLET VISZONYA A SVÁJCI ÉPÍTÉSZETHEZ

Felmerül a kérdés, hogy az évszázadok során mi befolyásolta a svájci művészetet, építészetet. Az Alpok és a hozzá kapcsolódó képzetek fontos szerepet töltenek be a svájci identításban. A Zürichi Nemzeti Múzeumnál a tető megformálása a csipkés hegygerincek vonulatait idézi, amely állandóan jelen van a svájciak életében. Emellett azonban a belső formázása egyértelműen ipari jellegű, ez a motívum szintén fontos, hiszen az alpesi hegyek közt megjelenő ipari infrastruktúra régóta fontos részét képezi a tájképnek. Az építészek által tervezett bázeli múzeumban szintén visszaköszön a hegyek vonulata és az Alpokhoz fűződő szoros kötelék „Olyan, mintha az Alpok oldalából haraptak volna ki egy darabkát.”

Zürichben az új szárny központi motívuma a már előbb említett híd. Ez persze szintén nem véletlen: a hídnak fontos szerepe van a város történetében, hiszen Zürichet a Limmat folyó szeli ketté, amelyet számos híd keresztez, a múzeum is ennek a folyónak partján van.

[21. kép: Zürichi Nemzeti Múzeum belső udvara]

Bázelben a LED-lámpákkal kirakott fríz sem itt jelenik meg először, ez a fajta LED fal kedvelt megoldás a svájci építészetben, megfigyelhetjük például a bázeli Novartis Kampusz Látogatóközpontjának falán is. A már említett háromárnyalatú, vékony, szürke téglá

egymásra rakódó használatával kapott, rétegzett, kőzetszerű homlokzatnak szintén vannak már példái a svájci építészetben. Ilyen például a Zumthor által Valsba tervezett fürdő.

[22. kép: Bázeli Szépművészeti Múzeum homlokzata]

MENNYIBEN TÉR EL A KÉT ÉPÜLET MAGATARTÁSA?

A két múzeumban sok közös vonás figyelhető meg. Felfedezhető a városi szövetbe való illeszkedési törekvés és a régi épülethez való igazodás igénye. Ugyanakkor egyértelműen nyomomon követhető az is, hogy a Christ & Gantenbein építészirodának határozott elképzelése van arról, hogy milyen követelményeket kell figyelembe venni egy középület tervezésénél:

„Napról napra arra törekszünk, hogy olyan projekteket dolgozzunk ki, amelyek erősek is tudnak maradni: olyan kortárs, funkcionális és egyedi épületek, amelyek képesek egyfajta univerzális értelmet és időtlenséget inspirálni, és amelynek fizikai valósága, építési módszerei és anyaghasználata sziklaszilárd. Azt akarjuk, hogy ezek a terek nyitva álljanak olyan jövőbeli használatra is, amelyeket ma még el sem tudunk képzelni és olyan építészeti nyelvet sugározzanak, amely többet mond az építészetről, mint saját érdekeinkről.”^{II}

Az idézetből is jól látszik, hogy a Christ & Gantenbein Építésziroda arra törekszik, hogy az épületek funkcionális alakíthatósága nyitva álljon a jövő számára. Ez a szemlélet mind a zürichi, mind a bázeli múzeum szabad térszervezésében megfigyelhető. A múzeumok funkciója az elmúlt pár évtizedben is óriási változásokon ment át, a modern világgal és technikával változik az emberek igénye a bemutatott tárgyakkal, jelenségekkel kapcsolatban. Ez az építésziroda maximálisan megértette ezt a fejlődést, változást és ezért nem csak a jelennek tervez, hanem igyekszik a jövőbeli elvárásoknak is megfelelni. Mindezekon kívül mindkét múzeum bővítésénél nagy hangsúlyt fektettek arra, hogy a már meglévő építészeti motívumok visszaköszöjenek az új épületekben is. Számukra nagyon fontos a környezethez való igazodás, erre az épületek bővítésénél fokozott figyelmet fordítottak. Mindkét épületnél megfigyelhető, hogy első ránézésre teljesen eltérnek a mellettük álló régitől, de ha közelebbről megnézzük, részletképzéseikben nagyon sok helyen visszaköszönek annak elemei. Mindkét épület városias környezetben helyezkedik el, így ezt messzemenően figyelembe kellett venniük. A múzeumok extravagáns külsőjükkel mégsem ütnek el a környezetüktől, hiszen anyaghasználatukban, léptékükben érzékenyen belesimulnak abba. A Zürichi Nemzeti Múzeumnál a már meglévő épület építészeti motívumainak

---

^{II} <https://bestarchitects.de/en/2018/all/all/all/all/69-Christ-Gantenbein-Swiss-National-Museum.html>

újraértelmezésével teremt egységet a régi és az új szárny között; a sokszor tört tetőkép az eredeti épület magastetőjére reflektál, míg az új épület kettős falszerkezete a 19. századi vaskos falak kortárs megfelelője. Hasonló alapossággal alakították ki a bázeli múzeum bővítését is; a három emelet magas új szárny elrendezése követi a régi múzeumépület klasszikus formavilágát, mind a frízre emlékeztető felső emeletben, mind a közepen elhelyezkedő ablaksorban, mind a földszinten végigfutó egyenes árkádsorban felfedezhetők a hagyományos motívumok.

Fontos hasonlóságnak tartom azt is, hogy bár mindkét múzeumnál erős jelenség az eltúlzott közlekedőelem (a híd és a földalatti alagút), ezek funkciókat foglalnak magukban, nem kihasználatlan monumentális terek.

[23. kép: Zürichi Nemzeti Múzeum]

[24. kép: Bázeli Szépművészeti Múzeum]

Mindkét múzeum bejárata hangsúlyos, hívogató. A zürichi múzeum hídszerű szerkezetének letámasztása egyértelműen kijelöli a kaput. A Bazelban található épületnél pedig a konkáv sarok szinte betereli az érkezőt.

Nyilvánvalóan és szükségszerűen akadnak különbözőségek is, hiszen minden épület idomul a környezetéhez és az elvárt igényekhez. Amíg a Zürichben található múzeum áramló terei szabadon formálhatók, a bázeli múzeum bővítésénél úgy hozták létre a kiállítási tereket, hogy pontos helységeket határoztak meg és nem rugalmas térstruktúrát.

Az általam vizsgált két épület, bár szinte egyszerre valósult meg (mindkettő 2016-ban készült el), tervezésük között mégis nagy időkülönbség figyelhető meg. A Zürich szívében található múzeum restaurálására kiírt pályázat éve 2002, míg a Bazelben található épületé 2009. Ez jól látszik az épületek megformálásán is. Amíg a zürichi múzeum nyersebb

megjelenésű; a hegyek vadsága és az ipari épületek jellege dominál, addig a bázeli bővítésnél a homlokzat kidolgozása már sokkal kifinomultabb, átgondoltabb; a régi múzeumépület tipológiáját idézi és a végigfutó LED sor is esztétikailag sokkal érettebb.

Szintén fontos eltérés, hogy a bázeli múzeumnak külön bejárata van, míg a zürichi épület csak elvezeti a bejárathoz a parkban sétálót.

Érdemes szót említeni még a belső terek anyaghasználatáról is. Míg Zürichben az érdekes, látszó zsaluzattal kialakított betonfelületek dominálnak, amelyek az ipusztériális belső hangulatra erősítenek rá, addig a Bázelen található múzeumban a szintén erőteljes anyaghasználatot sokkal finomabban kezelik. A kialakítás bár nem szokványos, nagyon elegánsan idézi vissza a régi múzeumot (például a padlót parketta borítja, bár nem a megszokott mintázatban).

[25. kép: Zürichi Nemzeti Múzeum belső terei]

[26. kép: Bázeli Szépművészeti Múzeum belső terei]

ÖSSZEGLZÉS

A Christ & Gantenbein irodára leginkább a feltúnésmentesség jellemzi, nem akarnak sem hivalkodók, kirívók lenni, de a környezetbe sem akarnak teljesen beleolvadni. Ez az „In the Expanded Field: The Buildings of Christ & Gantenbein” című cikkben P. Ursprung által megfogalmazott „szürkeség” az elsöre extravagánsnak, a környezettől elütőnek tűnő külső homlokzatokon is megfigyelhető. Azonban ha közelről szemléljük, a meglévő épületek építészeti motívumai visszaköszönnek; mind anyaghasználatukban, léptékükben tökéletesen belesimulnak a környezetükbe, kiegészítik a már meglévő utcaképet. Ám talán éppen ez a szürkeség az, amire szükség van egy olyan építkezés során, ahol történeti műemlék épület mellé tervezünk bővítést.

A két múzeum közötti sok megoldásbeli hasonlóság is ezt támasztja alá. A Christ & Gantenbein építésziroda által tervezett két épület ugyanazt a funkciót szolgálja; az érdeklődő, művészeti kíváncsiságát kiélni vágyó látogatóközönség számára hoztak létre impozáns kiállítótereket. Mindkét tervet egy már meglévő, régi, ugyancsak múzeumi funkciót ellátó épülethez csatolták hozzá. A tervezők nagy érdeme, hogy a két városban teljesen különböző módon, mégis azonos elképzelések és érdekek szerint, az elvárt igényekhez és a városi környezethez alkalmazkodva tudták megtervezni, létrehozni az új múzeumokat.

[27. kép: Zürichi Nemzeti Múzeum]

[28. kép: Bázeli Szépművészeti Múzeum]

FORRÁSJEGYZÉK

FELHASZNÁLT KÉPEK

- [1] <https://www.archdaily.com/781176/swiss-national-museum-christ-and-gantenbein> letöltés: 2019.09.20.
- [2] <https://www.inexhibit.com/mymuseum/kunstmuseum-basel/> letöltés:2019.07.11.
- [3] <http://www.trienaldelisboa.com/theformofform/en/participantes/christ-gantenbein-2/> letöltés: 2019. 06.16.
- [4] <https://alpinetraveler.com/zurich-national-museum/> letöltés: 2019.09.20.
- [5] <https://famigros.migros.ch/fr/excursions-loisirs/buts-d-excursions/musee-national-zurich> letöltés: 2019.10.14.
- [6] <https://www.archdaily.com/781176/swiss-national-museum-christ-and-gantenbein/56aa3f36e58ecee7e100028b-swiss-national-museum-christ-and-gantenbein-site-plan> letöltés: 2019.05.04.
- [7] fotó: Roman Keller: <https://www.archdaily.com/781176/swiss-national-museum-christ-and-gantenbein/56aa3ddf6e58ecee7e1000286-swiss-national-museum-christ-and-gantenbein-photo> letöltés: 2019.05.04.
- [8] fotó: Roman Keller: <https://www.archdaily.com/781176/swiss-national-museum-christ-and-gantenbein/56aa3dd4e58ecefad300025d-swiss-national-museum-christ-and-gantenbein-photo> letöltés: 2019.05.04.
- [9] fotó: Roman Keller: <https://www.archdaily.com/781176/swiss-national-museum-christ-and-gantenbein/56aa3df6e58ecee7e1000287-swiss-national-museum-christ-and-gantenbein-photo> letöltés 2019.05.04.
- [10] <https://www.archdaily.com/781176/swiss-national-museum-christ-and-gantenbein/56aa3f0ae58ecefad3000264-swiss-national-museum-christ-and-gantenbein-section> letöltés: 2019.05.04.
- [11] <https://www.archdaily.com/781176/swiss-national-museum-christ-and-gantenbein/56aa3f0ae58ecefad3000264-swiss-national-museum-christ-and-gantenbein-section> letöltés: 2019.05.04.
- [12] <https://news.artnet.com/exhibitions/exhibitions-to-see-in-basel-1558153> letöltés: 2019.09.20.
- [13] <https://afasiaarchzine.com/2010/07/christ-gantenbein-architec/christ-gantenbein-the-kunstmuseum-basel-7/> 2019.09.30.
- [14] fotó: Julian Salinas: <https://www.inexhibit.com/mymuseum/kunstmuseum-basel/> letöltés: 2019.05.04.
- [15] <https://www.archdaily.com/785910/kunstmuseum-basel-christ-and-gantenbein/57178a9de58e9e0b00010e-kunstmuseum-basel-christ-and-gantenbein-site-plan> letöltés: 2019.05.04.
- [16] fotó: Stefano Graziani: https://www.archdaily.com/785910/kunstmuseum-basel-christ-and-gantenbein/5717863ee58e9e074f00022b-kunstmuseum-basel-christ-and-gantenbein-photo?next_project=no letöltés 2019.05.04.
- [17] <https://www.archdaily.com/785910/kunstmuseum-basel-christ-and-gantenbein/57178bf9e58e9e0b000110-kunstmuseum-basel-christ-and-gantenbein-section-aa> letöltés: 2019.05.04.
- [18] https://www.archdaily.com/785910/kunstmuseum-basel-christ-and-gantenbein/57178bb8e58e9e074f00023e-kunstmuseum-basel-christ-and-gantenbein-section-bb?next_project=no letöltés: 2019.05.04.

-
- [19]] fotó: Stefano Graziani: <https://www.archdaily.com/785910/kunstmuseum-basel-christ-and-gantenbein/57178691e58ece9e0b000107-kunstmuseum-basel-christ-and-gantenbein-photo> letöltés: 2019.05.04.
- [20]] fotó: Stefano Graziani: <https://www.archdaily.com/785910/kunstmuseum-basel-christ-and-gantenbein/571786b1e58ece9e0b000108-kunstmuseum-basel-christ-and-gantenbein-photo> letöltés: 2019.05.04.
- [21] fotó: Walter Mair: <https://www.floornature.com/christ-gantenbein-expansion-landesmuseum-zurich-13528/> letöltés: 2019. 06.16.
- [22] fotó: Stefano Graziani: <https://www.archdaily.com/785910/kunstmuseum-basel-christ-and-gantenbein/571785eee58ece9e0b000104-kunstmuseum-basel-christ-and-gantenbein-photo> letöltés: 2019.05.04.
- [23] fotó: Rory Gardine: <https://arcSPACE.com/feature/swiss-national-museum-christ-gantenbein/> letöltés 2019.09.20.
- [24] fotó: Walter Mair: https://www.archdaily.com/785910/kunstmuseum-basel-christ-and-gantenbein/571785bde58ece9e0b000103-kunstmuseum-basel-christ-and-gantenbein-photo?next_project=no letöltés 2019.09.20.
- [25] fotó: Roman Keller: <https://www.archdaily.com/781176/swiss-national-museum-christ-and-gantenbein/56aa3debe58ecfad300025e-swiss-national-museum-christ-and-gantenbein-photo> letöltés: 2019.06.16.
- [26] fotó: Stefano Graziani: https://www.archdaily.com/785910/kunstmuseum-basel-christ-and-gantenbein/57178742e58ece9e0b00010a-kunstmuseum-basel-christ-and-gantenbein-photo?next_project=no 2019.06.16.
- [27] <https://www.zuerich.com/en/visit/culture/national-museum-extension#internal> 2019.09.20.
- [28] <https://kunstmuseumbasel.ch/de/museum/aktuell/16/neue-geschäftsleitungsstruktur-fur-das-kunstmuseum-basel> letöltés: 2019.06.16.

IRODALOMJEGYZÉK

- ¹ Wainwright, Oliver: Swiss architecture's star double act: 'We're all about Dinghaftigkeit!' 2016, <https://www.theguardian.com/artanddesign/2016/apr/19/architecture-switzerland-christ-and-gantenbein-basel-zurich>
- ² http://www.christgantenbein.com/files/ChristGantenbein_Portfolio_170913_web.pdf
- ³ Christoph Gantenbein (Christ & Gantenbein) talks about architecture, 2016, <https://www.archined.nl/2016/11/christoph-gantenbein-christ-gantenbein-talks-about-architecture/>
- ⁴ Ursprung, Phillip: In the Expanded Field: The Buildings of Christ & Gantenbein. *A + U-Architecture and Urbanism.*, 535, 2015, 8-10. oldal
- ⁵ Lee, Mark: Travel is Glamorous Only in Retrospect. *A + U-Architecture and Urbanism.* , 535, 2015, 38-41. oldal
- ⁶ <https://www.archdaily.com/781176/swiss-national-museum-christ-and-gantenbein>
- ⁷ Stathaki, Ellie: Grand opening: Christ & Gantenbein completes Swiss National Museum, 2016, <https://www.wallpaper.com/architecture/christ-and-gantenbein-create-sculptural-addition-for-swiss-national-museum>
- ⁸ Frearson, Amy: Christ & Gantenbein adds raw concrete extension to National Museum Zurich, 2016, <https://www.dezeen.com/2016/01/21/christ-gantenbein-national-museum-zurich-extension-raw-concrete/>

---

⁹ -Christ & Gantenbein, *THE MAKING OF The New Building Kunstmuseum Basel*, Merian 2016

¹⁰ <https://www.archdaily.com/785910/kunstmuseum-basel-christ-and-gantenbein>

¹¹ <https://www.museenbasel.ch/museen/de/museen/detail/kunstmuseum-basel.html>

¹² https://www.swiss-architects.com/de/architecture-news/reviews/ein-haus-fur-die-kunst?gclid=CjwKCAjw0ZfoBRB4EiwASUMdYULiyCgUPMou1sRL6aYEZRQD91eRWQ5vzRr9jnX659g11y9MECbo5BoCjAIQAvD_BwE

FÜGGELÉK

Zürich:

Elhelyezkedés: Zürich, Svájc

A pályázat éve: 2002

A projekt éve: 1. stádium: Renoválás: 2005-2009

2. stádium: Bővítés: 2012-2016

Bruttó alapterület: 1. stádium: 6964 m²

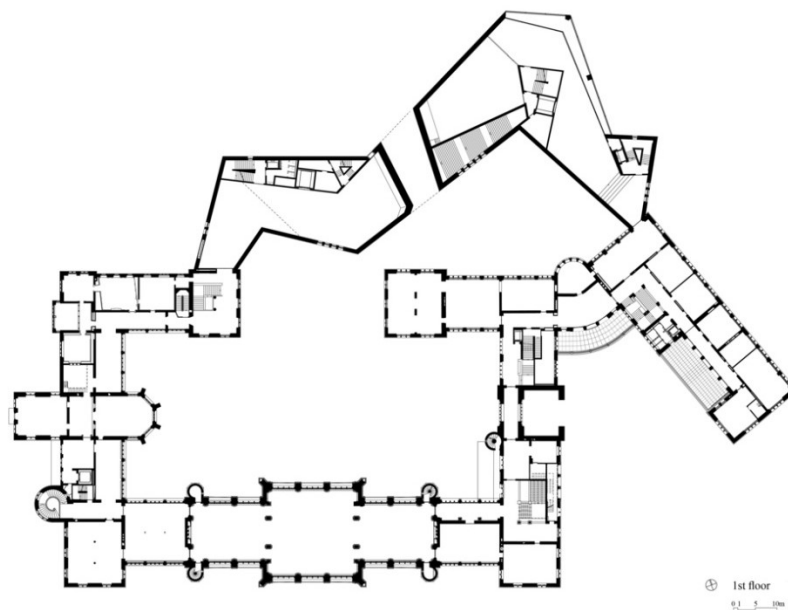
2. stádium: 11800 m²

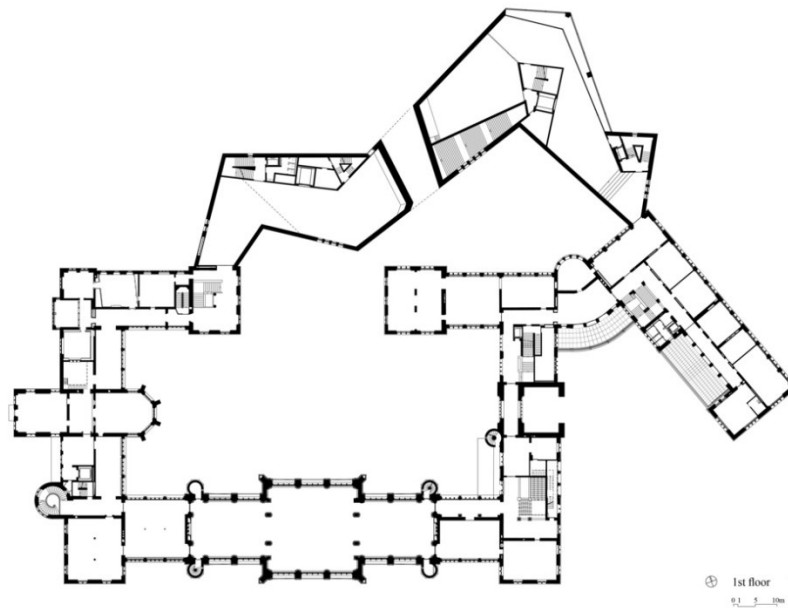
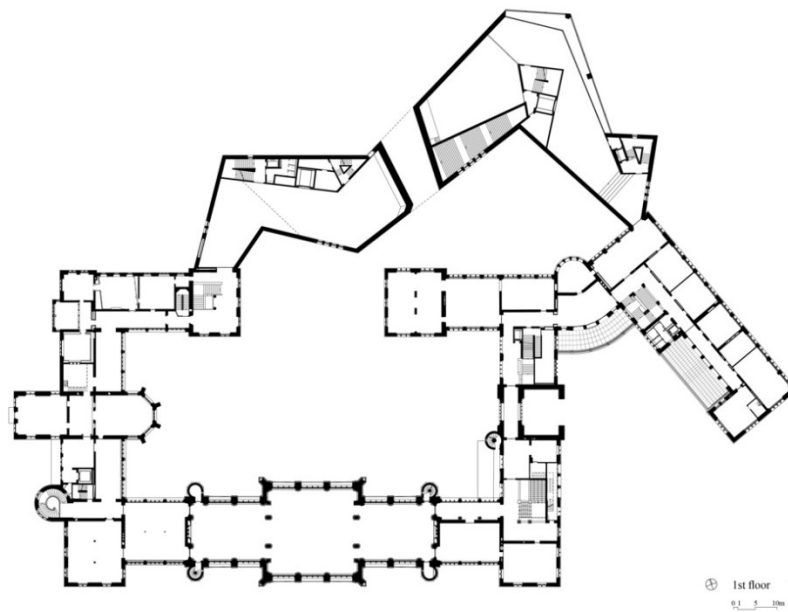
Fővállalkozó: ARGE

Általános tervező: SLM Proplaning AG

Tájkép: Vogt Landschafts Architekten

Építésvezetők: Peter Guggisberg, Mike Sütterlin, Matthias Rötzel

Bázel:

Helyszín: Bázel, Svájc

Alapterület: 8079 m²

A pályázat éve: 2009

A projekt éve: 2016

Kivitelező: Silatec

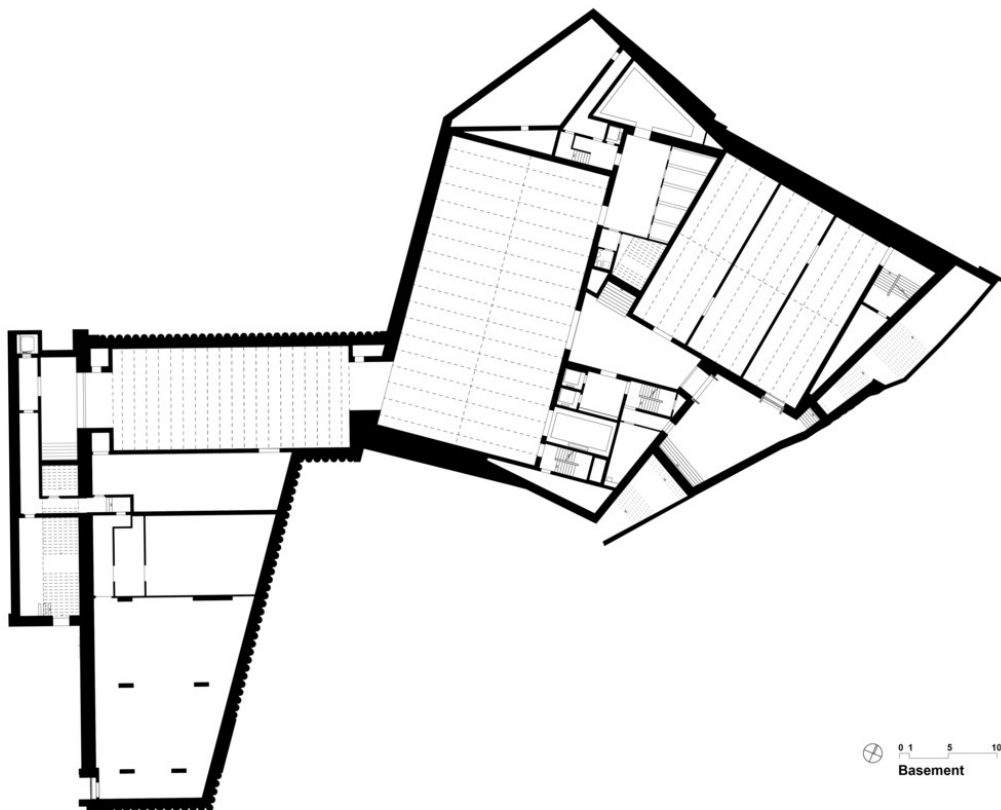
Építésvezető: FS Architekten GmbH

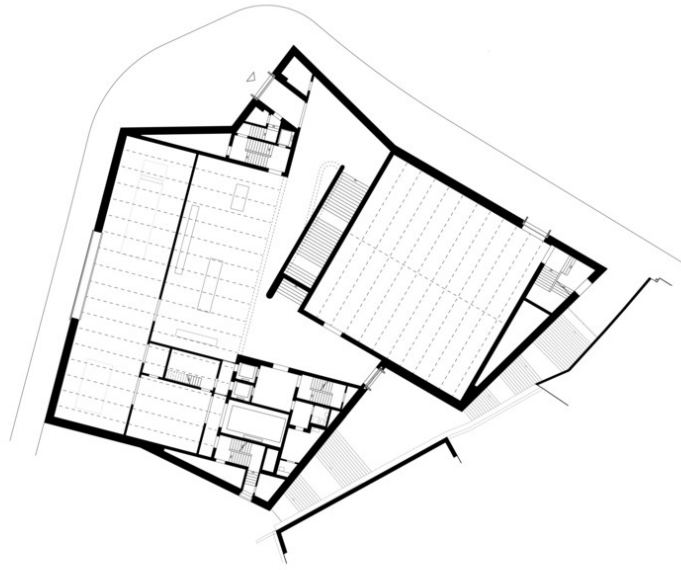
Statika: ZPF Ingenieure AG

Épületgépészet: Stokar + Partner AG

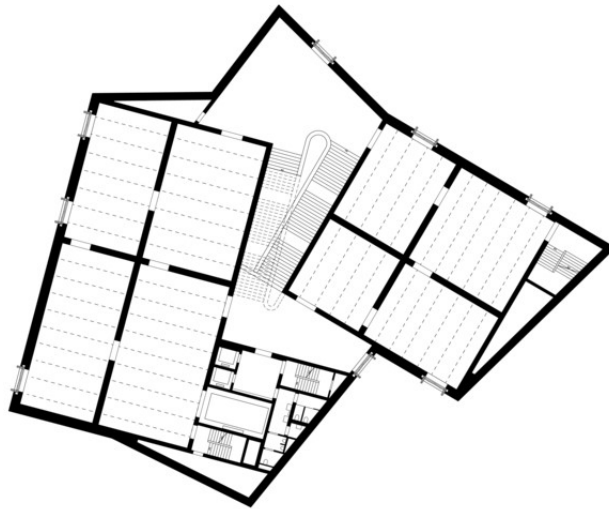
Tulajdonos: Municipality of the City of Basel

Ügyfél: Construction and Transport Department of the Canton of Basel-Stadt, Städtebau & Architektur, Hochbauamt

0 1 5 10m
Ground floor

0 1 5 10m
1st floor

